

ТАЪМИНОТ КОРХОНАЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИДА МАҚСАДНИ ҚЎЙИШ ВА УНГА ЭРИШИШДА МАРКЕТИНГ ФАОЛИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

Холбеков Рафиқжон Алимбекович,
Тошкент давлат иқтисодиёт университети,
мустақил изланувчи

Аннотация

Мақолада корхоналарни рақобатбардошлиги ва маҳсулот ишлаб чиқаришда маркетинг фаолияти, самарадорлик, ишлаб чиқариш ресурслари, корхонанинг ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва самарали бошқарувни йўлга қўйишда маркетинг фаолиятини йўлга қўйиш каби масалалар таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: Ишлаб чиқариш, бошқариш, корхона, самарадорлик, рентабеллик, маркетинг. Корхона ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва бошқаришнинг такомиллашиб бориш жараёни мустақиллик йилларидан ҳозирги молиявий беқарорлик шароитида сезиларли даражада ошди. Шундай экан, бу борада давлатимиз раҳбари корхоналар фаолиятини самарали ташкил этиш ва уларда рақобат муҳитини шакллантириб бориш лозимлиги тўғрисида қўйидаги фикларни таъкидлаганлар. “Давлат томонидан 37 турдаги маҳсулот ва хизматлар нархининг тартибга солинаётгани эркин рақобатга салбий таъсир қилмоқда. Шунини ҳисобга олиб, энди асосий эътиборни нархларни белгилашга эмас, балки корхоналар ўртасида соғлом рақобатни таъминлаш орқали нархларни пасайтиришга ва сифатни оширишга қаратишимиз керак. Халқаро тажрибани ўрганиб, рақобатни олиб кириш мумкин бўлган монополия соҳаларига хусусий сектор учун йўл очиш ва шу орқали рақобат муҳитини шакллантириш лозим. Бу борада табиий монополия ва рақобат тўғрисидаги қонунларни янгилаш ҳамда Иқтисодиётда рақобат муҳитини шакллантириш стратегиясини ишлаб чиқиш талаб этилади.

Истеъмол бозорида озиқ-овқат маҳсулотлари нархи барқарорлигини таъминлашнинг ягона йўли – мева-сабзавот, чорвачилик ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш ҳажмини кўпайтириш ҳамда “даладан дўконгача” бўлган узлуксиз занжирни яратишдир. Ҳукумат барча даражадаги ҳокимликлар билан ушбу вазифа ижросини тўлиқ таъминлаши керак.³⁸⁴

Ҳар қандай корхонанинг олдидаги асосий вазифаларидан бири маҳсулот ишлаб чиқаришни максимал ҳажмларда ташкил этиш ва ишлаб чиқарилган маҳсулотлар захираларини яратиш билан боғлиқ. Бунда ўзининг ижобий натижалари билан бирга салбий томонларини ҳам кўриш мумкин.

Биринчи ва энг катта камчилик - омборда сақланадиган ортиқча маҳсулотни яратиш, натижада пайдо бўлган харажатлар натижасида маҳсулотлар нархининг ошишига олиб келади. Кейинги камчиликни маҳсулот сифатини ўзгарувчан талабларга мувофиқ равишда такомиллаштиришнинг иложи йўқ деб аташ мумкин, бу эса аллақачон мавжуд бўлган бозор секторини йўқотишига ва янгиларини ўзлаштира олмаслигига олиб келади.

Мавжуд бозор муҳити корхона менежерларидан ишлаб чиқариш жиҳатидан мослашувчан бўлишни талаб қилади. Бугунги кунда ишлаб чиқарувчи фаолият юритаётган бозорни, мавжуд қувватларни, шунингдек, кейинги оптималлаштириш ва модернизация қилиш воситалари ва имкониятларини ҳар томонлама таҳлил қилиш талаб этилади.

Корхона ишлаб чиқаришни бошқаришни ташкил этиш соҳасида зарур билимларга эга бўлган мутахассисларни талаб этади. Бу корхонада менежмент самарадорлигини сезиларли даражада оширадиган самарали чораларни қўриш имконини беради. Корхонада ишлаб чиқаришни самарали ташкил этиш ва бошқариш натижаси ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг рентабеллиги ва маҳсулдорлиги ошади. Бу харидорга истеъмол бозорида маълум рақобатбардош устунликларга эга бўлиш имконини беради. Корхона томонидан маҳсулотлар сифати ва рақобатбардошлигини ошириш мақсадида амалга ошириладиган бошқарувни ташкил этиш, сақлаш, асосий жиҳозларнинг ишламай қолишини олдини олиш, ишлаб чиқаришнинг технологик таркибий қисмини такомиллаштириш мақсадида ортиқча маҳсулотларни ишлаб чиқаришни рад этишни ўз ичига олади. Ҳозирги кунда турли мулкчилик ва хўжалик юритиш шаклларида иборат корхоналарнинг пайдо бўлиши, уларнинг мамлакат ичкарисида ва ташқи бозорларда эркин иқтисодий муносабатларни ўрнатиш имкониятлари тобора такомиллаштиб бормоқда. Бу эса корхоналарнинг қучли рақобат шароитида ишлаб чиқаришни бошқаришни ҳозирги иқтисодий вазият талабларига мувофиқ ташкил этиш учун барча зарур имконият ва ресурсларга эга эканлиги, бу эса мижозларга корхона самарадорлигини таъминлашга хизмат қилади.

Корхонанинг мақсадларини рўёбга чиқариш, маҳсулотлар (хизматлар) нинг рақобатбардошлигини таъминлаш ва шу билан бизнесда муваффақиятга эришиш учун юқори самарали ишлаб чиқаришни ташкил этиш зарур.

Дарҳақиқат, корхонанинг ишлаб чиқариш тизимида у ёки бу сифатдаги маҳсулотларни (хизматларни) олиш имкониятлари, маҳсулотларни такомиллаштириш ва уларнинг янги турларини ўзлаштириш имкониятлари яратилади. Шунинг учун корхона бошқарувчисининг асосий вазифаси ҳар томонлама таҳлил қилиш, баҳолаш ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш даражаси боғлиқ бўлган бир қатор муҳим стратегик қарорларни қабул қилишдир. Ишлаб чиқариш жараёнини ташкил этиш усулини танлаш асосан маҳсулотнинг хусусиятига боғлиқ. Хулоса қилиб шуни таъкидлаш керакки, ҳар бир раҳбар корхонад маркетинг фаолиятини йўлга қўйса ва ишлаб чиқаришни самарали ташкил этса ва корхонани фаолиятини замонавий бошқарув принциплари асосида олиб борса, корхонанинг истиқболи, жамият ва корхона ишчи ходимлари учун манфаатлидир.

Корхона ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва бошқаришнинг натижадорлигини оширишда кўпгина чора-тадбирларни амалга ошириш мумкин. Шулар асосийлари сифатида корхона раҳбари қуйидаги тадбирларни амалга ошириш ва уларга амал қилиш лозим:

- янгиликларни жорий этишни қўллаб-қувватлаш ва ходимларга этарли шарт-шароитларни яратиб беришни ўз зиммасига олиш, меҳнатни ташкил этишнинг энг самарали усулини топиш ва жамоа аъзолари ўртасида ижодий меҳнат муҳитини яратиш;

-ўз ходимларини шахсий хусусиятларини яхши билган ҳолда бошқарув жараёнида албатта уни ҳисобга олмоғи зарур. Шу билан бирга ҳар бир ходимнинг қобилиятини алоҳида баҳоламоғи, аниқроғи ўз соҳасининг эксперти деб муомила қилиш;

раҳбар ишни ташкил этиш ва бошқаришда жамоа фаолиятини ва уларнинг куч-ғайратини пировард натижага эришишга қаратмоғи зарур. Вазифаларни ходимлар ўртасида оқилона тақсимлаб олиши шарт;

бошқаришда муаммоларни ижодий ҳал этишга ҳаракат қилиш, меҳнат ва моддий ресурслардан мумкин қадар самарали фойдаланиш усулларини қўллаш;

-яхши ишлайдиган ходимларини қўллаб-қувватлаш ва шахсан ташаккур билдириш, бунда гуруҳни ёки бўлимни қўшган ҳиссасини эмас, балки яхши меҳнат қилган ходимнинг қўшган ҳиссасини кўрсатиб ўтиш;

-ўзи бошқараётган ташкилотда ижодий муҳитни яратиш, аҳил жамоани шакллантириш ва бошқа шу каби тадбирларни амалга ошириш зарур.

REFERENCES

1. Kasimova M.S., Akhmedov O.M., Yodgorov M.Kh., Marketing research. - T. Teacher, 1998.
2. Kasimova M.S., Ergashkhojaeva Sh.J. Marketing. Study manual.- T.: TDIU, 2004y.
3. Makhmudov H.E "Economics of Enterprise" Tashkent, Literature fund in 2004.
4. Theoretical and ideological sources of beruni's philosophical views //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary ..., 2020.
5. Central Asia V IX-XII : Social-political situation, spiritual-cultural development // Academicia Globe: international research. 2021/4/30 Tom.№4-S -148-151.
6. Vzglyad zapadnyx uchenyx na filosofiyu Avitsenny (Abu Ali ibn Sina) // - Nauchnyy zhurnal, 2019
7. J Ramatov, R Umarova .Theoretical and ideological sources of beruni's philosophical views//ACADEMICIA: An International Multidisciplinary ..., 2020
8. P.Ш Умарова .Бытие и философские взгляды Абу Райхана Беруни// Достижения науки и образования, 2019
9. J Ramatov, R Umarova .Theoretical and ideological sources of beruni's philosophical views//ACADEMICIA: An International Multidisciplinary ..., 2020
10. P.Ш Умарова .Бытие и философские взгляды Абу Райхана Беруни// Достижения науки и образования, 2019
11. P.Ш Умарова.Основы духовно-нравственного воспитания молодежи в трудах Абу Райхана Беруни //Проблемы науки, 2019
12. P.Ш Умарова.Натурфилософия Абу Райхана Бируни// Вестник науки и образования, 2020
13. P. Умарова .Некоторые аспекты взаимоотношений природы, человека и общества во взглядах Абу Али Ибн Сино и Абу Райхан Беруни//Theoretical & Applied Science, 2015
14. P.Ш Умарова. Основы духовно-нравственного воспитания молодежи в трудах Абу Райхана Беруни //Достижения науки и образования, 2019
15. P Умарова Некоторые аспекты взаимоотношений природы, человека и общества во взглядах Абу Али Ибн Сино и Абу Райхан Беруни.//Theoretical & Applied Science, 2015
16. Акмал Мухитдинов, Камолиддин Зияев,Методика циклов методом синтеза.2021.// Сеть конференций E3S. 6/4Том№264.-С.01033
17. АнваровичМ.А., Зухритдинович З.К. Метод оценки энергоэффективности регулируемых ездовых циклов. // Обзор европейской науки, 2016 г.
18. Камолиддин Зухритдинович Зияев.Метод определения транспортной интенсивности в городских условиях20224/9.Том№264.-С.111-114
19. K Ziyaev The Appeal is at the Center of Youth Issues .// Academic Journal of Digital Economics and Stability, 2021 Том №6.-С.-36-38
20. K.Z .Ziyayev -Method of quantitative research of navoi city on the basis of choice of traffic flow.// The Scientific Journal of Vehicles and Roads, 2021 Том №2.-С 27-36